

ŠTÁTNA ŠKOLSKÁ INŠPEKCIA

úsek inšpekčnej činnosti

Staré grunty 52, 841 04 Bratislava 4

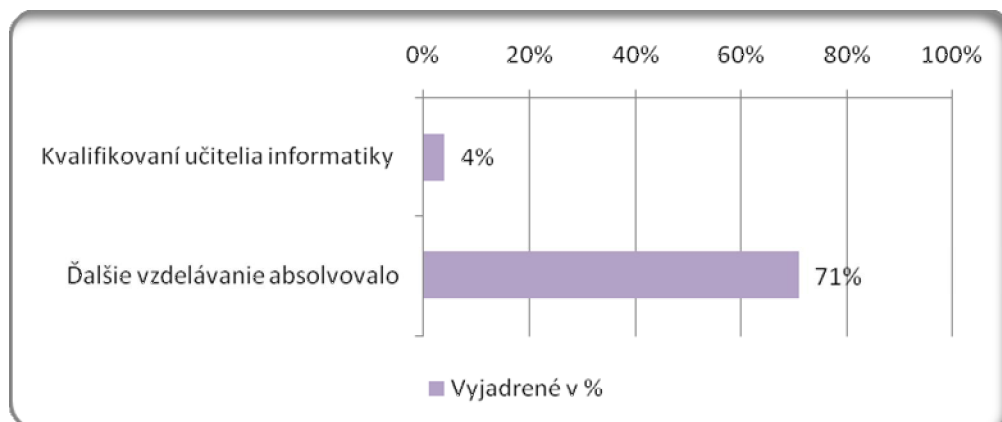
Správa

o využívaní informačných a komunikačných technológií vo vyučovacom procese v základných školách v školskom roku 2009/2010 v SR

Úloha so zvýšenou pozornosťou sa sledovala v rámci inšpekčného výkonu v **246** základných školách (11,06 % z celkového počtu ZŠ v SR), z nich bolo **226** štátnych, **17** cirkevných, **3** súkromné. V **220** školách bol vyučovací jazyk slovenský, v **21** vyučovací jazyk maďarský, vyučovací jazyk slovenský a maďarský bol v **4** školách, v **1** škole bol vyučovací jazyk ukrajinský. Cieľom bolo zistiť stav rozvíjania kompetencií v oblasti informačných a komunikačných technológií (IKT). Vyhodnotenie sa uskutočnilo na základe zistení z dotazníka zadávaného riaditeľovi školy, z rozhovoru s riaditeľom a z hospitačnej činnosti.

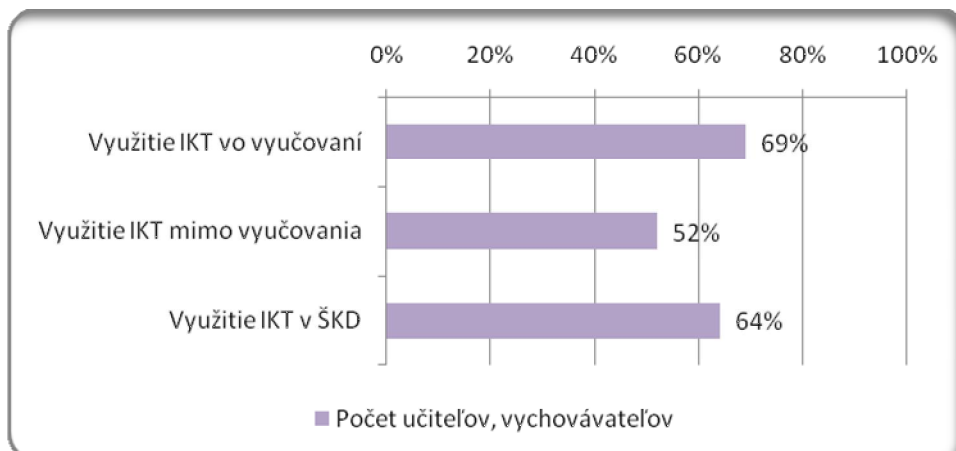
V kontrolovaných školách zabezpečovalo výchovno-vzdelávací proces celkom 3 973 učiteľov, z toho na vyučovanie informatiky bolo kvalifikovaných 162 učiteľov (4,08 %), ďalšie vzdelávanie absolvovalo 2 812 učiteľov (70,78 %).

Graf 1: Percento odovzdelávaných učiteľov z celkového počtu učiteľov kontrolovaných škôl

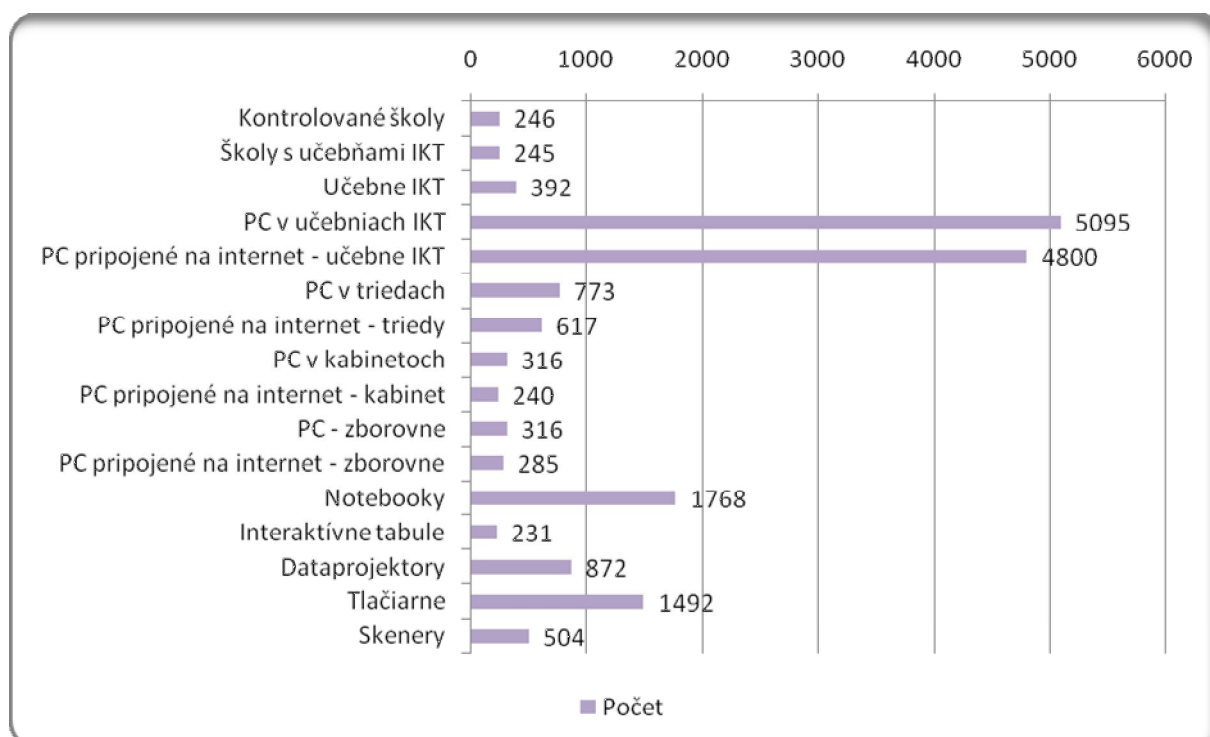
Podľa vyjadrenia riaditeľov v informačnom dotazníku z celkového počtu učiteľov v sledovaných školách využívalo IKT vo vyučovacom procese 2 657 učiteľov (66,88 %) a v mimovyučovacom čase 2 061 učiteľov (51,88 %). V 545 oddeleniach školských klubov detí využívalo IKT vo výchovnej činnosti 348 vychovávateľov (63,85 %).

Graf 2: Využitie IKT v ZŠ podľa vyjadrenia riaditeľov v informačnom dotazníku

Učebne IKT boli zriadené v **245** kontrolovaných ZŠ (99,59 % z počtu kontrolovaných škôl), celkom 392 učební, ktoré sa využívali i v čase mimo vyučovania. V učebniach IKT bolo nainštalovaných 5 095 PC, z toho bolo 4 800 pripojených na internet, v 231 učebniach bola nainštalovaná interaktívna tabuľa. V kontrolovaných školách bolo 1 768 notebookov a 872 dataprojektorov. 773 tried bolo vybavených PC, z nich 617 bolo pripojených na internet. V niektorých ZŠ mali učitelia možnosť pracovať s PC v kabinetoch, kde bolo umiestnených 316 PC, z nich 240 bolo pripojených na internet, v zborovniach bolo 285 PC, z nich 275 bolo pripojených na internet. Vedenia škôl mali k dispozícii 506 PC, z nich 478 bolo pripojených na internet. V školách zamestnanci využívali 1 492 tlačiarne a 504 skenerov. Na 1 PC pripadalo 8,92 žiaka a 3,6 pedagogického zamestnanca. Prevádzkyschopnosť počítačov v 172 školách (69,91 %) zabezpečoval správca siete, z nich v 92 (37,39 %) vyučoval informatickú výchovu.

Graf 3: Materiálno-technické podmienky

V školách podľa vyjadrenia riaditeľov škôl využívali učebne IKT aj v čase mimo vyučovania, najčastejšie v rámci krúžkovej činnosti, záujmových útvarov, v príprave na vyučovanie, na predmetové olympiády, súťaže, internetové súťaže, pri tvorbe žiackych projektov, školského časopisu, webovej stránky a činnosti školského klubu detí. Učitelia využívali učebne pri príprave na vyučovanie, na sebazvedelávanie, spracovanie dokumentácie, tvorbu testov, na organizovanie školení. Ojedinele školy sprístupňovali počítače verejnosti (umožnenie internetovej dostupnosti pre obyvateľov obce, organizovanie kurzu počítačovej techniky).

ZŠ organizovali pre žiakov súťaže a aktivity, v ktorých uplatnili svoje vedomosti z oblasti IKT. Zo strany žiakov bol o všetky súťaže mimoriadny záujem. Najviac ich zaujala internetová olympiáda, vedomostné predmetové súťaže, súťaže v kreslení, tvorba projektov z cudzích jazykov, aktivity environmentálneho charakteru. Zručnosti z tejto oblasti prezentovali v súťažiach o najzaujímavejšiu prezentáciu, o najlepšiu www stránku triedy a pod. Žiaci mohli uplatniť svoje vedomosti a zručnosti z oblasti IKT aj v ďalších súťažiach, napr. CVČ Esko, iBobor, Genius Logicus, počítačová olympiáda, tvorba projektov a prezentácii k témam vyhlásených školou, súťaže v kreslení. V niektorých školách rozvíjali kompetencie IKT v rámci medzinárodnej spolupráce medzi školami (dopisovanie žiakov).

Harmonogram využitia učebne IKT v rámci rôznych predmetov malo 134 škôl, čo je 54,47 %. Okrem informatickej výchovy/informatiky sa v učebniach IKT vyučovali aj iné predmety (najmä cudzie jazyky, matematika, slovenský jazyk a literatúra). Miestnosti sa využívali aj v rámci krúžkovej činnosti, záujmových útvarov, v príprave na vyučovanie, na predmetové olympiády.

V 235 školách mali žiaci a učitelia k dispozícii výukové softvéry, ktoré sa podľa vyjadrenia riaditeľov škôl využívali najmä v predmete informatika/informatická výchova (184 škôl), matematika (209), slovenský jazyk a literatúra (187), cudzie jazyky (181), prírodoveda (175), výchovné predmety (144), vlastiveda (133), prírodopis/biológia (124), zemepis (120), fyzika (113), geografia (109), chémia (89), dejepis (88), iné predmety (43 škôl). Vlastné výukové softvéry tvorili učitelia na 72 školách a iba na 45 školách zapájali do tvorby výukových softvérov aj žiakov. Vo výchovno-vzdelávacom procese učitelia na 245 školách využívali prácu s internetom a edukačné www stránky, v 236 školách realizovali prácu s výukovými programami alebo encyklopédiami a e-mailovú komunikáciu. Mimoriadnu pozornosť vo výchovno-vzdelávacom procese na všetkých školách venovali učitelia tvorbe projektov a prezentácií, prácu s multimediálnymi programami a editormi (texty, tabuľky) uplatňovali učitelia na 216 školách. V 183 školách využívali vo výchovno-vzdelávacom procese hranie počítačových hier.

Zo zistení školskej inšpekcie vyplynulo, že v učebniach IKT sa v prevažnej miere vyučovali predmety informatická výchova a informatika. V harmonogramoch IKT boli okrem informatiky zaradené najmä tie predmety, ktoré vyučovali učitelia, ktorí absolvovali vzdelávanie v oblasti IKT a mali skúsenosti a záujem o prácu s počítačom. Slabšiu úroveň rozvíjania kompetencií žiakov v oblasti IKT zistenú v rámci hospitácií riaditelia kontrolovaných škôl zdôvodnili obavami učiteľov zo zlyhania techniky, časť učiteľov zo strachu z nových technológií úplne odmietala prácu s počítačom. V 125 školách vedenie školy a učitelia komunikovali s rodičmi prostredníctvom internetu a 68 škôl malo na svojej webovej stránke sprístupnenú elektronickú žiacku knižku.

V kontrolovaných ZŠ bolo vykonaných **6 440 hospitácií**, z toho na **1. stupni 2 706** hospitácií a na **2. stupni 3 734** hospitácií. Na hospitovaných hodinách sa sledovalo zadávanie úloh vyžadujúcich využitie IKT, schopnosti žiakov použiť, spracovať dáta alebo informácie a tiež využívanie IKT vo vyučovaní.

Rozvíjanie kompetencií žiakov v oblasti IKT uplatnili učitelia v ZŠ na **3 075** vyučovacích hodinách (25,20 %), na **1. stupni** na **1 179** hodinách (22,65%), na **2. stupni** na **1 896** hospitovaných hodinách (27,09 %).

Úlohy, ktoré rozvíjali kompetencie žiakov využitím IKT, zadávali učitelia **1. stupňa** na **721** hodinách, čo je (14,58 %), najčastejšie na hodinách prírodovedy a vlastivedy. Učebňu IKT, prácu s interaktívnou tabuľkou, s notebookom alebo s výukovým programom, využívali na hodinách ojedinele. Žiakom zadávali úlohy na získanie rôznorodých informácií v textovej, hlasovej, obrazovej alebo dátovej podobe (30,51 %). Rozvíjanie kompetencií žiakov v oblasti IKT na hospitovaných vyučovacích hodinách bolo na 1. stupni **nevyhovujúce** (22,65 %).

Na **2. stupni** na **721** hospitovaných hodinách učitelia v malej miere (20,68 %) zadávali úlohy, ktoré rozvíjali kompetencie žiakov a ktoré si vyžadovali využitie IKT. Úlohy na získanie rôznorodých informácií zadávali v textovej, hlasovej, obrazovej alebo dátovej podobe (33,46 %). Najviac rozvíjané kompetencie žiakov v oblasti IKT boli v predmetoch dejepis, biológia/prírodopis, chémia a geografia/zemepis. Ojedinele IKT využili aj učitelia na hodinách telesnej výchovy a športu. Využitie informačných a komunikačných technológií na hospitovaných hodinách bolo na 2. stupni **nevyhovujúce** (27,09 %).

Celkovo na 1. a 2. stupni boli zadávané úlohy, ktoré rozvíjali kompetencie žiakov využitím IKT, na **nevyhovujúcej úrovni** (25,20 %). Učitelia v malej miere využívali učebňu IKT, prácu s interaktívnou tabuľkou. Ojedinele sprístupňovali žiakom učivo prostredníctvom výukových programov. Pomerne častejšie používali notebook a dataprojektor, najmä pri prezentácii nového učiva a obrazových materiálov, pri precvičovaní a kontrole osvojených

poznatkov. Žiaci so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami boli zapájaní do činnosti s IKT v rámci celej triedy, skupiny, pracovali samostatne alebo s pomocou asistentky učiteľa. Zo zistení vyplynulo, že na väčšine hospitovaných hodín aj v tomto školskom roku **neboli** zaradované úlohy rozvíjajúce kompetencie v oblasti IKT, v porovnaní s minulým školským rokom však možno konštatovať mierne zlepšenie.

Pri sledovaní schopnosti žiakov vedieť využiť IKT, použiť a spracovať dáta alebo informácie preukázali túto zručnosť žiaci na **1. stupni** na **1 125** vyučovacích hodinách (21,87 %). Žiaci mali možnosť pracovať s IKT na minimálnom počte hodín (13,04 %). V malej miere im bolo umožnené pracovať s dátami a informáciami (30,51 %). Rozvíjanie ich kompetencií v oblasti IKT bolo na **nevyhovujúcej úrovni**.

Z celkového počtu hospitovaných hodín na **2. stupni** využívali žiaci IKT v malej miere (18,48 %). S dátami a informáciami pracovali ojedinele (31,97 %). Rozvíjanie ich kompetencií v IKT bolo na **nevyhovujúcej úrovni** (25,27 %).

Celkovo na **1. a 2. stupni** bolo rozvíjanie kompetencií žiakov v oblasti informačných a komunikačných technológií na **nevyhovujúcej úrovni** (23,82 %). Prevažne išlo o vyhľadávanie informácií a rôznych údajov z internetu priamo v učebni IKT, samostatnú alebo skupinovú prácu s PC, zriedkavejšie sa vyskytla práca s interaktívnou tabuľou. Ojedinele sa vyskytla práca s výukovým programom. Informácie spracúvali žiaci väčšinou samostatne alebo vo dvojiciach, v niektorých prípadoch výsledky svojej činnosti prezentovali pred triedou. Úlohy boli s prevahou domáceho zadania, napr. získanie a spracúvanie informácií z internetu k príprave referátov, prezentácií, projektov. Priamo na vyučovacích hodinách zadávali úlohy na získanie informácií prostredníctvom IKT v malej miere, napr. vyhľadávanie, riešenie testov a ich vyhodnotenie, informácie o spisovateľoch, krajinách, mestách. Najvýraznejší vplyv na aktivitu a záujem žiakov malo zaradenie prezentácií projektov na vyučovacích hodinách (na základe dobrovoľnosti alebo podľa výberu učiteľa) a práca s výukovým programom (Planéta vedomostí). Väčšina učiteľov, ktorí rozvíjali kompetencie žiakov v oblasti IKT, ich viedli a učili ako pracovať s informáciami. Porovnaním výsledkov s minulým školským rokom má rozvoj kompetencií žiakov v oblasti IKT mierne stúpajúcu tendenciu.

Záver

Rozvíjanie kompetencií v oblasti IKT v základných školách bolo na **nevyhovujúcej úrovni**. Hodnotené bolo pomocou kritérií vyjadrujúcich výchovno-vzdelávací proces z hľadiska činností učiteľa a z hľadiska činností žiaka na hospitovaných hodinách. Počas vykonaných inšpekcií sa sledovali materiálno-technické podmienky škôl pre rozvíjanie kompetencií v oblasti IKT. Výrazným pozitívom bolo, že takmer vo všetkých sledovaných školách (okrem jednej) boli zriadené učebne IKT, v niektorých i viac učební, ktoré sa využívali vo výchovno-vzdelávacom procese i mimo vyučovania. V harmonogramoch využívania učební IKT dominovala informatická výchova a informatika. Väčšina kontrolovaných škôl disponovala učebňou s interaktívnou tabuľou. Priemerný počet žiakov na jeden počítač bol viac ako 8. Tvorbe vlastných výukových softvérov sa venovali učitelia len sporadicky, nedostatočne zapájali do tvorby výukových softvérov aj žiaci. Veľká časť učiteľov absolvovala vzdelávanie v oblasti IKT, alebo bola kvalifikovaná na vyučovanie informatiky a informatickej výchovy. Vo vyučovacom procese využívali najmä prácu s internetom, výukové programy, multimedialne encyklopédie, edukačné www stránky. Rozvíjanie kompetencií v oblasti IKT v základných školách si vyžaduje výrazné zlepšenie, nebolo realizované na úrovni zodpovedajúcej súčasným požiadavkám ani materiálno-technickým možnostiam škôl.

Napriek vzdelávaniu učiteľov v tejto oblasti a ponuke škôl na prácu s PC v rámci rôznych vyučovacích predmetov, boli zistenia neuspokojivé, v rozpore s informáciami, ktoré riaditelia škôl poskytli v dotazníkoch. Viac ako polovica učiteľov uviedla, že IKT využívali vo vyučovacom procese, avšak na hospitovaných hodinách bolo ich využitie minimálne. Ojedinele zapájali žiakov do premyslených cielených činností. Úlohy vyžadujúce využitie

IKT zadávali vyučujúci len v malej miere, sporadicky, nedostatkom bol nízky podiel hodín s týmito úlohami. Ojedinele využívali učebňu IKT, prácu s interaktívnou tabuľou a výukovým programom. Zistenia z hospitovaných hodín potvrdili, že využívanie IKT na vyučovaní zvyšovalo záujem žiakov o predmet, donútilo ich k premýšľaniu, podporilo ich v tom, aby sa naučili triediť predložené informácie.

Napriek tomu, že materiálno-technické podmienky na uplatnenie IKT vo výchovno-vzdelávacom procese sa postupne zlepšujú, učitelia v rámci hospitovaných hodín na 1. a 2. stupni v malej miere rozvíjali kompetencie žiakov v tejto oblasti.

V porovnaní so školským rokom 2008/2009 môžeme konštatovať, že rozvíjanie kompetencií v oblasti IKT v základných školách sa výraznejšie nezmenilo a naďalej je na nevyhovujúcej úrovni.

Odporúčania a podnety

Riaditeľom škôl

- využívať učebne IKT aj na vyučovanie iných predmetov ako je informatika/informatická výchova
- zabezpečiť zintenzívnenie využívania IKT s cieľom zefektívniť výchovno-vzdelávací proces
- rozvíjať kompetencie žiakov v oblasti informačných a komunikačných technológií zaradovaním úloh s využitím IKT.